

לא חשבתי שיהיה כל כך קשה עם ה"אחים"

ח"כ ד"ר עליזה לביא

יו"ר הועדה לקידום מעמד האשה ושוויון מיגדרי

וחברת ועדת חוץ וביטחון

תוצאות הבחירות לכנסת ה-19, והרכבה של הקואליציה הנוכחית, הביאו עימם בשורה גדולה. הציונות הדתית זכתה לייצוג מרשים הן במפלגת הבית היהודי, שגדלה באופן משמעותי והן בשאר המפלגות, כאשר כל חברי הכנסת הסרוגים הם חברי קואליציה, ופזורים במוקדי ההשפעה. הבשורה שהביאה איתה מערכת הבחירות האחרונה איננה מתבטאת אך ורק בשינויים המספריים, אלא גם, ואולי בעיקר, בשינוי השיח. לצד השיח המדיני-ביטחוני, שמאפיין בדרך כלל מערכות בחירות, מערכת הבחירות האחרונה התמקדה בנושאים החברתיים. לצד הנושאים הכלכליים בספירה החברתית, תפסו מקום בולט גם נושאי דת ומדינה בהם אתגר הגיור, מערך הכשרות, סרבנות גט, ברית הזוגיות, מינוי דיינים, בחירת רבנים ועוד.

הקואליציה הנוכחית התבססה על "ברית האחים" בין יש עתיד לבית היהודי. ההבנה התפתחה על בסיס ההכרה, שלצד הנושאים בהן קיימות מחלוקות בין שתי המפלגות, ישנן סוגיות רבות בהן יש למפלגות מכנה משותף. והן יכולות לפעול יחד בשיתוף פעולה על מנת להוביל לשינויים מהותיים.

ההתחלה הייתה מבטיחה. החוק הראשון שיזמתי והובלתי, יחד עם חברתי ח"כ שולי מועלם רפאלי, ביקש לשריין מקום לארבע נשים בוועדה למינוי דיינים. לדיינים המכהנים בבתי הדין (האזוריים והגדול) יש השפעה ישירה על חיינו. הם מחליטים עם מי נתחתן, איך נתגרש, מי הוא יהודי ומכריעים בסוגיות נוספות הרלבנטיות לכולנו. השליטה החרדית

בוועדה הובילה לכך, שלא הייתה ולו אישה אחת בוועדה הבוחרת את הדיינים. זאת, אחרי שנים רבות שבהן הייתה נציגה אחת בלבד.

החוק, עליו התחלתי לעבוד ממש ביומי הראשון בכנסת, מתוך מחויבות רבת שנים, קובע כי לפחות אחד מתוך שני נציגי הממשלה, הכנסת ולשכת עורכי הדין בוועדה, תהיה נציגה-אישה. בנוסף יזמתי, כי תצורף לוועדה באופן קבוע גם טוענת רבנית. המטרה הייתה להביא לכך שמתוך אחד עשר חברי הוועדה ארבע לפחות תהינה נשים. מינוי נשים הוא צעד ראשון בתיקון האפליה הקיימת היום במערכת בתי הדין הרבניים. גיוון התמהיל האנושי של חברי הוועדה יוביל למינוים של דיינים מתונים יותר, קשובים יותר, ומעוררים יותר בחברה הישראלית. לשמחתי הרבה, החוק התקדם במהירות וביעילות, צלח את משוכות החקיקה השונות ועבר בשלוש קריאות תוך זמן קצר יחסית.

היה זה החוק הראשון שהכנסת ה-19 הכניסה לספר החוקים, ובנוסף היה זה גם החוק הראשון שהוביל לשינוי בענייני דת ומדינה, אך לצערי הרב היה זה גם החוק האחרון שהכנסת הזו העבירה בנושאי דת ומדינה. כבר בחוק הדיינים היה ניתן לראות רמזים ראשוניים לקראת העתיד לבוא כאשר בזמן ההצבעה על החוק במליאת הכנסת בחרו רבים מחברי הבית היהודי לצאת מן המליאה, ולא לתמוך בחברתם לסיעה. אלמלא התגייסו כל חברי בסיעת יש עתיד לתמוך בתהליך החוק לא היה עובר.

אם בתחילת הדרך נראה היה שלקואליציה הזו יש פוטנציאל גדול שעשוי להניב פירות רבים, בפועל נשארנו רק עם הפוטנציאל. חוקים רבים בענייני דת ומדינה מונחים על שולחן הכנסת ונמצאים בשלבים שונים של הליך החקיקה (להמחשה של רוחב היריעה אציין כמה מהחוקים שאני הנחתי: הסדרת עולם הכשרות, גיור, הסדרת דרכי העבודה של חברה קדישא, ייצוג לנשים במועצות הדתיות, זכות טובלת לטבול במקווה לפי מנהגה, הגנה על תנאי הבלניות, הגדלת עזרת הנשים בכותל המערבי, ועוד ועוד). חלקם גדולים, שמבקשים לחולל שינויים דרמטיים, וחלקם

מוגבלים יותר, ומבקשים לתקן עוולות נקודתיות שעשויות לשנות את חייהן של קבוצות שונות.

על אף שחלפה תקופה ארוכה מאז הבחירות, גם החוקים הגדולים וגם החוקים הקטנים בנושאי דת ומדינה, לא מצליחים להגיע לקו הסיום של הליך החקיקה ולהיכנס לספר החוקים, זאת למרות שהמפלגות החרדיות נמצאות מחוץ לקואליציה, וכוחם הפוליטי לא מאפשר להם לבלום את הצעות החוק הללו. הסיבה העיקרית, שהחוקים הללו לא מתקדמים היא, שבבית היהודי החליטו למנוע את קידומם. אני נאלצת להילחם עד בלי די על כל צעד נוסף בהליך החקיקה, ורבים מהם מקדמת למרות אי שיתוף הפעולה.

בסוגיות דת ומדינה קשה להתייחס לבית היהודי כמקשה אחת, בקרב שנים עשר חבריה ישנן דעות שונות ומגוונות. אך נדמה, כי בנושאי דת ומדינה חברי הכנסת והשרים המכתיבים את הטון, הם אלה המשתייכים לזרם החרד"לי, שפעמים רבות פועל על פי ההוראות שהוא מקבל מרבני תקומה. עמדות אלה הן כמובן מקובלות ולגיטימיות, אך הן אינן עולות בקנה אחד עם מה שהציגו במערכת הבחירות. בתשדירי התעמולה של המפלגה הבטיחו שוב ושוב להחזיר את היהדות לישראלים. לא שמענו בתשדירי התעמולה את הרב אלי בן דהן אומר: "כל נושאי דת ומדינה בכנסת הזו מונחים על הכתפיים שלי בלבד. אם רוצים לקדם הצעות בנושאי דת ומדינה המסלול עובר רק דרכי אחרת זה לא יקרה", כפי שהצהיר בכנסת בוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי, וכפי שאכן קורה בפועל.

חוק הגיור שכבר עבר בוועדת חוקה בהכנה לקריאה שלישית, עורר התנגדות עזה בקרב חלק מחברי הכנסת "האחים", שאכן הצליחו לסכל את העברתו במליאת הכנסת והמירו אותו בהחלטת ממשלה, שלמרות ההבטחות אף היא טרם התקבלה. החוק, שהגשתי לביטול מרוץ הסמכויות בין בתי הדין הרבניים לבין בתי המשפט לענייני משפחה, שזוכה לתמיכת מפלגות הקואליציה, נתקל באיומי הטלת וטו מצד סגן

שר הדתות. כיום, לבתי הדין הרבניים ולבתי המשפט לענייני משפחה סמכות מקבילה לדון בענייני משמורת, מזונות ורכוש הנלווים להליכי הגירושין. המצב המשפטי כיום קובע, כי התיק יידון במקום הראשון אליו פנה אחד מבני הזוג, וכך נוצרה מציאות שכל הקודם זוכה, וכל אחד מבני הזוג רץ לפתוח תיק במקום המועדף עליו. בכך, מעודדת המדינה את בני הזוג לפנות מוקדם ככל האפשר לערכאות השיפוטיות ומסכלת את האפשרות כי יפנו תחילה לניסיונות לקיים שלום בית או לפתור את הסכסוך בדרכי שלום. ע"פ הצעת החוק שהגשתי, תיק הגירושין ייפתח אך ורק בהסכמה של שני הצדדים ובמידה ולא תהיה הסכמה, ידון התיק בבית משפט לענייני משפחה. אך כאמור הצעה זו איננה מתקדמת לאור ההתנגדות של הבית היהודי.

אותה התנהלות אפיינה גם את מערכת הבחירות לרבנות הראשית, כאשר הצעת החוק שביקשה להרחיב את הגוף הבוחר את הרבנים הראשיים לישראל, לא עברה בעקבות התנגדותם של חלק מחברי הכנסת של הבית היהודי, אשר ביקשו למנוע את בחירתו של הרב דוד סתיו לתפקיד. בכך נחלה הציונות הדתית הפסד כפול כאשר לא נבחר רב ציוני דתי, לא ספרדי ולא אשכנזי, למרות יחסי הכוחות הפוליטיים והשליטה של הבית היהודי במשרד הדתות. אם יכולנו לחשוב שמאז הופקו הלקחים והסיפור לא יחזור על עצמנו, מסתבר שלא כך. רק לאחרונה מונה מחליף לרב דרוקמן לתפקיד ראש מערך הגיור. היה ניתן לצפות שכאשר משרד הדתות נמצא בידי מפלגת הבית היהודי, מי שימונה לתפקיד החשוב יבוא מתוך שורות הציונות הדתית, אך בפועל מי שמונה לראש מערך הגיור הוא הרב יצחק פרץ המזוהה עם ש"ס.

מעניינת העובדה שבמפלגת הבית היהודי התגאו בהעברת החוק לפתיחת אזורי הרישום לנישואים בקריאה שלישית, בזמן שהם עצמם אלה המסכלים חוקים ברוח דומה. אך החוק לפתיחת אזורי הרישום המכונה חוק צוהר, התנהל ברובו בכנסת הקודמת, כאשר הכנסת הנוכחית התבקשה רק להשלים את הליך החקיקה, כך שקשה לזקוף את החוק

לזכותה של הכנסת ה-19. מי שהובילו את החוק בכנסת הקודמת היו חברי הכנסת עתניאל שנלר מקדימה ופאינה קירשנבאום מישראל ביתנו ומי שלקח את המושכות בכנסת הנוכחית היה ח"כ איתן כבל ממפלגת העבודה. כך שלא שדחפו להעברת החוק, שלמעשה עורר התנגדות עזה בקרב רבני תקומה. לאור זאת עולה המחשבה, כי במידה ואותו חוק בדיוק היה מונח על שולחן הכנסת הנוכחית והיה נאלץ לעבור את כל הליך החקיקה בכנסת הזו, ספק רב אם הוא היה עובר וסביר יותר להניח שהיה מצטרף למועדון החוקים התקועים.

בפתיחת הדברים אמרתי שהקואליציה הנוכחית הביאה עמה בשורה גדולה. ואכן, למרות שהפוטנציאל טרם מומש, אני עדיין מאמינה כי ניתן להוביל לשינויים משמעותיים. העולם הפוליטי הוא הפכפך ביותר וקשה להעריך כמה גרגרים נותרו בשעון החול הקואליציוני. תוצאות הבחירות הראו בבירור מה עמדתו של רוב הציבור בישראל בענייני דת ומדינה, ועלינו מוטלת האחריות לתרגם את רצונותיו לשינויים בשטח. עלינו לנצל את חלון ההזדמנויות שנתפח בפנינו וספק רב אם יחזור על עצמו, אחרת יהיה זה פספוס היסטורי. באנו לשנות.

שנה טובה וברוכה.

מקור: <http://en.calameo.com/read/00262704777f3611801db>

חברת הכנסת ד"ר עליזה לביא
יו"ר הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מיגדרי
חברת ועדת חוץ וביטחון

הצטרפו לעמוד הפייסבוק שלי
[/http://aliza-lavie.blogspot.co.il](http://aliza-lavie.blogspot.co.il)
לאתר הבית: www.alizalavie.com